

46. Schorsing van executiemaatregelen vanwege de coronacrisis

MR. V.S. VAN BROUWERSHAVEN EN MR. S.H.J. DE BRUIJN

Het coronavirus en de in dat kader opgelegde overheidsmaatregelen hebben de actualiteit de afgelopen twee jaar gedomineerd. De coronamaatregelen hebben ook hun stempel gedrukt op de tenuitvoerlegging van ontruimingsvonnissen. Uit jurisprudentie blijkt dat coronaomstandigheden gevolgen kunnen hebben voor de tenuitvoerlegging van ontruimingsvonnissen. In deze bijdrage wordt ingegaan op het juridisch kader van de schorsing van executie en worden verschillende uitspraken behandeld waarin is geoordeeld dat de coronaomstandigheden in dat geval nopen tot schorsing van een ontruimingsvonnis.

Schorsing tenuitvoerlegging

Een uitspraak kan in beginsel na betekening ten uitvoer worden gelegd. Het instellen van een rechtsmiddel schorst de tenuitvoerlegging, ook wel als ‘executie’ aangeduid, tenzij de uitspraak uitvoerbaar bij voorraad is verklaard.¹ In verreweg de meeste gevallen wordt een uitspraak op vordering uitvoerbaar bij voorraad verklaard. De partij ten laste van wie de tenuitvoerlegging dreigt kan een executiegeschil aanhangig maken bij de voorzieningenrechter (art. 438 lid 2 Rv). In een executiegeschil kan worden gevorderd dat de tenuitvoerlegging van een uitvoerbaar bij voorraad verklaarde uitspraak wordt verboden of geschorst.

De coronaomstandigheden hebben hun stempel gedrukt op de tenuitvoerlegging van ontruimingsvonnissen

Als hoger beroep is ingesteld tegen een uitspraak die uitvoerbaar bij voorraad is verklaard kan schorsing van de tenuitvoerlegging ook worden gevorderd in een incident in dat hoger beroep, zoals is bepaald in art. 351 Rv.² De invoering van art. 351 Rv in 2002 is door de wetgever gemotiveerd met het argument dat het niet doelmatig

is wanneer men, eenmaal in hoger beroep gekomen of in geval van een voornemen daartoe, gedwongen is om daarnaast een kort geding aanhangig te maken enkel om schorsing van de tenuitvoerlegging te vorderen.³ Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de maatstaf van de schorsing van de tenuitvoerlegging van een uitspraak in een incident en in kort geding, grotendeels op basis van een arrest van de Hoge Raad uit 2019 waarin eerder gegeven maatstaven zijn verduidelijkt.⁴

Incident tot schorsing tenuitvoerlegging

Indien in een **incident** (een vordering of verzoek in de loop van een procedure) schorsing van de tenuitvoerlegging van een uitspraak wordt gevorderd, dient tot uitgangspunt dat een veroordeling in afwachting van een hogere voorziening uitvoerbaar dient te zijn en zonder de voorwaarde van zekerheidsstelling ten uitvoer kan worden gelegd. Afwijking van dit uitgangspunt kan worden gerechtvaardigd door omstandigheden die meebrengen dat het belang van de veroordeelde bij behoud van de bestaande toestand zolang niet op het door hem ingestelde rechtsmiddel is beslist zwaarder weegt dan het belang van degene die de veroordeling heeft verkregen bij de uitvoerbaarheid bij voorraad daarvan of bij deze uitvoerbaarheid.⁵

Als de uitvoerbaarverklaring bij voorraad door de vorige rechter is gemotiveerd, geldt dat de partij die in een incident wijziging van deze beslissing vordert of verzoekt, daaraan feiten en omstandigheden ten grondslag moet leggen die bij de door de vorige rechter gegeven beslissing niet in aanmer-

1 Deze schorsende werking is geregeld in art. 145 Rv (verzet), art. 350 en art. 360 lid 1 Rv (hoger beroep) en art. 404 Rv (cassatieberoep). De mogelijkheid tot uitvoerbaarverklaring bij voorraad is geregeld in art. 233 en 288 Rv (eerste aanleg) en art. 353 lid 1 in samenhang met art. 233 Rv, dan wel art. 360 lid 2 en art. 362 in samenhang met art. 288 Rv (hoger beroep). Ontleend aan HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026, NJ 2020/425, m.nt. A.I.M. van Mierlo, voetnoot 2.

2 Zie ook art. 360 lid 2 Rv. De wet geeft die mogelijkheid niet in een cassatieprocedure. Zie HR 9 april 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO5123, r.o. 3.

3 *Parl. Gesch. Burg. Procesrecht*, p. 466.

4 HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026, NJ 2020/425, m.nt. A.I.M. van Mierlo.

5 HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026, NJ 2020/425, m.nt. A.I.M. van Mierlo, r.o. 5.4.2 en 5.5.3.

king konden worden genomen, omdat ze zich pas na de uitspraak van de vorige rechter hebben voorgedaan. Zij moeten ook rechtvaardigen dat van die eerdere beslissing wordt afgeweken.⁶ Als de uitvoerbaarverklaring bij voorraad door de vorige rechter niet is gemotiveerd, hoeven geen nieuwe feiten en omstandigheden aan de schorsingsvordering of het -verzoek ten grondslag te worden gelegd.⁷

Kort geding: wel of geen rechtsmiddel meer open?

Als in een kort geding schorsing van de tenuitvoerlegging van een uitspraak wordt gevorderd en geen rechtsmiddel meer openstaat tegen de uitvoerbaar bij voorraad verklaarde uitspraak, geldt het volgende. De uitvoerbaarheid bij voorraad kan dan alleen worden geschorst als de tenuitvoerlegging misbruik van bevoegdheid zou opleveren. Dat kan het geval zijn wanneer de uit te voeren uitspraak op een juridische of feitelijke misslag berust of indien de ontruiming op grond van na de uitspraak voorgevallen of aan het licht gekomen feiten bij de geëxecuteerde een noodtoestand zal laten ontstaan.⁸

Deze maatstaf sluit aan bij die uit het arrest *Ritzen/Hoekstra* uit 1983 (en verwijst daar ook naar). In dat arrest heeft de Hoge Raad geoordeeld over wanneer de rechter in een executiegeschil als hierboven omschreven de staking van de tenuitvoerlegging van een vonnis kan bepalen. Dat is het geval als hij van oordeel is dat de executant geen in redelijkheid te respecteren belang heeft bij gebruikmaking van zijn bevoegdheid om in afwachting van de uitslag van het hoger beroep tot tenuitvoerlegging over te gaan. Daarbij moeten mede in acht worden genomen de belangen aan de zijde van de geëxecuteerde die zullen worden geschaad. Van een situatie waarin de executant geen in redelijkheid te respecteren belang heeft kan sprake zijn wanneer het te executeren vonnis klaarblijkelijk op een juridische of feitelijke misslag berust. Een dergelijke situatie kan ook bestaan indien de ontruiming op grond van na dit vonnis voorgevallen of aan het licht gekomen feiten klaarblijkelijk aan de zijde van de geëxecuteerde een noodtoestand zal doen ontstaan waardoor een onverwijld tenuitvoerlegging niet kan worden aanvaard, aldus de Hoge Raad destijds.⁹

Hiermee is de Hoge Raad teruggekomen van de in *Ritzen/Hoekstra* gegeven maatstaf

Als wel een rechtsmiddel openstaat, geldt in een kort geding dat strekt tot schorsing van de tenuitvoerlegging,

het volgende. Het uitgangspunt is uitvoerbaarheid bij voorraad, waarvan alleen kan worden afgeweken wanneer de belangen van de geëxecuteerde daarbij zwaarder wegen dan de belangen van de andere partij. Voorkomen moet worden dat het executiegeschil een verkapt hoger beroep wordt en dus moet worden uitgegaan van de beslissingen in de betreffende uitspraak en de daaraan ten grondslag liggende vaststellingen en oordelen. De kans van slagen in hoger beroep blijft buiten beschouwing. De rechter kan wel in zijn oordeel betrekken of de beslissing berust op een kennelijke misslag. Als geen gemotiveerde beslissing is gegeven met betrekking tot de uitvoerbaarheid bij voorraad, kunnen in deze procedure alsnog alle omstandigheden worden meegewogen. Als de rechter in de betreffende uitspraak wél (al) een gemotiveerde beslissing heeft gegeven over de uitvoerbaarheid bij voorraad, moet de partij die schorsing van de tenuitvoerlegging vordert feiten en omstandigheden naar voren brengen die bij de betreffende uitspraak niet in aanmerking konden worden genomen, omdat ze zich na de uitspraak hebben voorgedaan. Het moet dan wel gaan om feiten en omstandigheden die kunnen rechtvaardigen dat van die eerdere beslissing wordt afgeweken. Als daarvan geen sprake is, en evenmin van een kennelijke misslag, dan kan de uitvoerbaarheid bij voorraad niet worden geschorst.¹⁰ Hetzelfde geldt indien wel van die feiten en omstandigheden sprake is maar de weging in het voordeel van de executant uitvalt.

Hiermee is de Hoge Raad (overigens uitdrukkelijk) teruggekomen van de in *Ritzen/Hoekstra* gegeven maatstaf.¹¹

Coronaomstandigheden in de huurrechtjurisprudentie

Incident tot schorsing tenuitvoerlegging

In deze paragraaf wordt aan de hand van twee recente uitspraken besproken hoe schorsing van tenuitvoerlegging in een incident wordt toegepast in de praktijk.

Ontruiming boerderij niet verantwoord vanwege coronacrisis

Het hof Arnhem-Leeuwarden schorste op 19 mei 2020 het ontruimingsvonnis, waartegen al hoger beroep was ingesteld.¹² De kantonrechter had in die kwestie in eerste aanleg op 3 december 2019 geoordeeld dat de huurder de boerderij waar zij met haar gezin en meerdere huisdieren verbleef, diende te verlaten nadat de kantonrechter de huurovereenkomst, die krachtens de wet was ontstaan vanwege het aflopen van de erfpachtovereenkomst, had beëindigd. In hoger beroep kwam de huurder op tegen dit vonnis en in een incident vorderde zij schorsing van tenuitvoerlegging van het eindvonnis in eerste aanleg. Het hof merkte op dat zij in

6 HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026, NJ 2020/425, m.nt. A.I.M. van Mierlo, r.o. 5.5.3 en 5.3.6 (iv).
 7 HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026, NJ 2020/425, m.nt. A.I.M. van Mierlo, r.o. 5.5.3 en 5.3.6 (v).
 8 HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026, NJ 2020/425, m.nt. A.I.M. van Mierlo, r.o. 5.7.2.
 9 HR 22 april 1983, ECLI:NL:HR:1983:AG457, NJ 1984/145, m.nt. W.H. Heemskerk (*Ritzen/Hoekstra*), r.o. 3.2.

10 HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026, NJ 2020/425, m.nt. A.I.M. van Mierlo, r.o.5.6.2, 5.4.2-5.4.4 en 5.5.3.
 11 HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026, NJ 2020/425, m.nt. A.I.M. van Mierlo, r.o. 5.6.3.
 12 Hof Arnhem-Leeuwarden 19 mei 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:3919.

essentie de criteria dient te hanteren die de Hoge Raad heeft gegeven in het arrest van 20 december 2019: het hof dient na te gaan wiens belangen zwaarder wegen: van degene die de veroordeling verkreeg of van degene die veroordeeld is. In dit geval achtte het hof zowel het woonbelang van de huurder als het belang van de verhuurder om weer over de boerderij te beschikken en deze in erfpacht uit te geven aan gegadigde partijen, evident.

Doorslaggevend in de uitkomst van de belangenafweging waren in dit geval volgens het hof de uitzonderlijke (en sinds het bestreden vonnis nieuwe) omstandigheden die de coronacrisis teweeg heeft gebracht.¹³ Daarbij is van belang dat in mei 2020, twee maanden na aanvang van de coronacrisis, gold dat iedereen zo veel mogelijk thuis moest blijven en de overheid de nodige maatregelen had getroffen ter voorkoming van de verdere verspreiding van het virus. In dat licht is het niet verantwoord om mensen tot een verhuizing te dwingen, aldus het hof.¹⁴ Dit belang woog zwaarder dan het belang van de eigenaren van de boerderij om de boerderij en de landerijen weer in erfpacht uit te geven.¹⁵

Schorsing van tenuitvoerlegging: kort geding versus incidentele vordering

In een andere zaak oordeelde de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland op 3 december 2020 dat de huurders de door hen gehuurde woning binnen veertien dagen na betekening van het vonnis dienden te verlaten.¹⁶ De huurders hebben vervolgens zowel via een hoger beroep in incidentele vordering, als in een executiegeschil op grond van art. 438 lid 2 Rv schorsing van de uitvoerbaarverklaring bij voorraad van het vonnis gevorderd. De voorzieningenrechter heeft de vordering in kort geding afgewezen, maar appellanten wel een *terme de grâce* verleend in verband met het zoeken naar een nieuwe woning tijdens de coronacrisis en daarmee de ontruimingstermijn verlengd tot 3 februari 2021.¹⁷

Het hof diende zich na de uitspraak van de voorzieningenrechter nog te buigen over de incidentele vordering. In een dergelijke situatie is van belang dat appellanten, in dit geval de huurders, feiten of omstandigheden stellen die een hernieuwde beoordeling van de vordering tot schorsing van de uitvoerbaarheid bij voorraad van het vonnis rechtvaardigen. Afhankelijk van de gestelde grond voor de schorsing van de executie, kan het voorkomen dat het hof wegens strijd met de goede procesorde niet aan een inhoudelijke beoordeling van de vordering toekomt.¹⁸

Het hof oordeelde dat de hierboven genoemde situatie zich hier voordeed. De huurders hebben exact dezelfde argumenten aangevoerd om te onderbouwen dat er sprake is van een noodtoestand, als in het eerdere kort geding. Volgens huurders konden zij en de bij hen inwonende zoon niet tijdig over een andere woning beschikken. De zoon zat op school en liep stage in de omgeving van de woning. Als gevolg van de opgelegde *lockdown*, was het onmogelijk om hulp te zoeken bij de ontruiming en om nieuwe woonruimte te vinden, aldus de huurders.¹⁹ Het hof kwam er echter niet aan toe om deze argumenten inhoudelijk te beoordelen, omdat een vordering met exact dezelfde strekking en gebaseerd op dezelfde feitelijke omstandigheden, niet voor de tweede maal aan een rechter – niet zijnde de appel- of cassatierechter in die zaak – kan worden voorgelegd zonder dat daarvoor een deugdelijke rechtvaardiging geldt.²⁰ De vordering tot schorsing werd daarom afgewezen.

Schorsing in kort geding

In deze paragraaf wordt aan de hand van vijf recente uitspraken besproken hoe schorsing van tenuitvoerlegging in een kort geding wordt toegepast in de praktijk.

Ontruiming problematisch vanwege coronaomstandigheden

De voorzieningenrechter van de rechtbank Overijssel schorste op 6 april 2020 de tenuitvoerlegging van een eerder in kort geding toegewezen vordering tot ontruiming van het bedrijfspand door huurder Stantra Holding B.V. (hierna: ‘Stantra’) voor de duur van veertien dagen.²¹

Stantra huurde van 1Transvir B.V. (hierna: ‘Transvir’) een kantoorruimte en liet sinds oktober 2019 na de huur en de kosten voor onderhoud te betalen. Op vordering van Transvir heeft de voorzieningenrechter op 24 maart 2020 geoordeeld dat Stantra het gehuurde binnen drie dagen na betekening van het vonnis diende te ontruimen, waartegen Stantra hoger beroep heeft ingesteld.²²

Onderwijl vorderde Stantra in kort geding schorsing van de executie van het vonnis omdat Transvir geen in redelijkheid te respecteren belang had, omdat het vonnis berustte op een juridische en feitelijke misslag én omdat voor Stantra een noodtoestand zal ontstaan indien de ontruiming zou worden doorgezet. De voorzieningenrechter stelde voorop, in lijn met de door de Hoge Raad gegeven maatstaf, dat door Stantra feiten en omstandigheden aangevoerd moeten worden die maken dat haar belang zwaarder weegt dan dat van Transvir. In het bestreden vonnis was namelijk geen gemotiveerd oordeel gegeven over de uitvoerbaarheid bij

13 Het vonnis van de kantonrechter is niet gepubliceerd dus er kan niet nagegaan worden of er gemotiveerd oordeel is gegeven over de uitvoerbaarheid bij voorraad van het vonnis.

14 Hof Arnhem-Leeuwarden 19 mei 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:3919, r.o. 4.5.

15 Hof Arnhem-Leeuwarden 19 mei 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:3919, r.o. 4.2.

16 Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:994.

17 Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:994, r.o. 3.2.

18 Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:994, r.o. 3.3.

19 Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:994, r.o. 3.4.

20 Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:994, r.o. 3.5.

21 Rb. Overijssel 6 april 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1517.

22 Rb. Overijssel 6 april 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1517, r.o. 2.5.

voorraad én Stantra is in hoger beroep gegaan tegen dit vonnis.

De voorzieningenrechter ging niet mee in het betoog van Stantra dat het vonnis in kort geding op een kennelijke misslag berustte. Volgens Stantra was dit het geval omdat zij zich in het eerdere kort geding niet had laten bijstaan door een advocaat of een juridisch adviseur waardoor een aantal feitelijke en juridische omstandigheden in het vonnis onderbelicht waren gebleven.²³ De voorzieningenrechter oordeelde echter dat Stantra zich ter onderbouwing van dit standpunt enkel beriep op gronden waar zij in de eerdere procedure al eens een beroep op had gedaan. Aangezien het executiegeschil niet mag dienen als verkapt hoger beroep, diende het voor rekening van Stantra te komen dat zij niet in staat was haar stellingen nader te onderbouwen omdat zij geen juridische bijstand had, aldus de voorzieningenrechter.²⁴

Ook ging de voorzieningenrechter niet mee in het betoog van Stantra dat er een noodtoestand voor haar bedrijfsvoering zou ontstaan als er op korte termijn ontruimd zou moeten worden. Naast dat ontruiming onomkeerbaar is, kon Stantra vanwege de coronacrisis niet op korte termijn een ander pand vinden, een huurovereenkomst sluiten en de inventaris van het gehuurde naar het nieuwe pand overbrengen. Aan de achterzijde van de bedrijfshal bevond zich namelijk een zeer grote silo van zes meter hoog, met daarin 25.000 liter plastic EPS-korrels.²⁵ Zonder speciaal materieel kan deze silo niet verplaatst of gedemonteerd worden en zou de bedrijfsvoering in gevaar komen, terwijl Stantra net een grote opdracht had binnengehaald.²⁶ Deze omstandigheid woog volgens de voorzieningenrechter niet op tegen het belang van Transvir om op korte termijn weer over haar eigendom te beschikken en dit te verhuren aan een huurder die wel betaalt.²⁷ Stantra had sinds de aanvang van de huur slechts eenmaal haar huurpenningen voldaan, had de afgelopen zeven maanden helemaal geen huurpenningen voldaan en heeft geen concreet moment in het vooruitzicht gesteld waarop zij wel over zou gaan tot het betalen van huurpenningen.²⁸

De voorzieningenrechter overwoog dat het coronavirus en de door de overheid afgekondigde maatregelen, waaronder de maatregel om onderling anderhalve meter afstand te houden en zo veel mogelijk thuis te blijven, een ontruiming problematischer maken dan gewoonlijk. Dit is bij Stantra al helemaal het geval aangezien het verplaatsen van de silo speciaal materieel vereist. Niet is gebleken dat deze specifieke omstandigheden die verband houden met de (verder aangescherpte) coronamaatregelen in het bestreden vonnis zijn meegewogen. De voorzieningenrechter deed dat in deze

uitspraak alsnog, en nam in dit geval alle omstandigheden mee. Desondanks besloot de voorzieningenrechter dat het belang van Stantra niet zo zwaar woog dat de schorsing diende te worden uitgesteld tot er uitspraak zou zijn gedaan in het al ingestelde hoger beroep. De voorzieningenrechter vond daarom een schorsing voor de duur van veertien dagen passend.

Zonder dat specifiek te benoemen woog de voorzieningenrechter in dit geval alle omstandigheden mee, ook die bij de eerdere uitspraak al bekend waren. Dit is terecht omdat de bestreden uitspraak geen gemotiveerde beslissing over de uitvoerbaarheid bij voorraad bevatte. Overigens lijken de (na het bestreden vonnis veranderde) coronaomstandigheden wel de aanleiding te vormen om de tenuitvoerlegging van het vonnis voor korte tijd te schorsen.

Schorsing van ontruiming vanwege mogelijk ernstige gezondheidsrisico's

In een andere zaak schorste de voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Holland in haar vonnis van 9 april 2020, onder voorwaarden, het vonnis van de rechtbank Gelderland, voor de duur van één maand.²⁹ Huurder woonde met zijn partner, twee minderjarige kinderen en drie honden in een beheerderswoning bij het campingpark 'Aan Veluwe'. De woning werd in het kader van de Leegstandswet tijdelijk verhuurd door Camping Bilderberg B.V. (hierna: 'Bilderberg') aan huurder tot 27 februari 2018, waarna huurder de woning diende te verlaten.³⁰ Huurder weigerde echter na een veroordelend vonnis van 27 februari 2020 van de rechtbank Gelderland, de woning uiterlijk op 1 april 2020 te ontruimen. Huurder heeft vervolgens spoedappel ingesteld bij het hof Arnhem-Leeuwarden en bij de voorzieningenrechter onder andere schorsing van de tenuitvoerlegging van de ontruiming gevorderd.

De voorzieningenrechter ging niet mee met de stellingen van huurder dat de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland geen gemotiveerde belangenafweging heeft geformuleerd en dat het vonnis juridische of feitelijke misslagen bevatte.³¹ Dit maakt volgens de voorzieningenrechter dat, in lijn met de door de Hoge Raad geformuleerde maatstaf, er sprake moet zijn van feiten en omstandigheden van na de einduitspraak die aanleiding geven voor de conclusie dat het belang van huurder zwaarder weegt dan dat van Bilderberg.

Ten tijde van het eerdere vonnis (van 27 februari 2020) was niet voorzienbaar dat leerplichtige kinderen niet meer naar school zouden kunnen en dat de overheid uitdrukkelijk zou adviseren om thuis te blijven. Dit maakte dat de voorzieningenrechter in de, na het eerdere vonnis ontstane, coronaomstandigheden aanleiding zag om te oordelen dat een onwenselijke situatie zou ontstaan indien de woning

23 Rb. Overijssel 6 april 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1517, r.o. 4.6.

24 Rb. Overijssel 6 april 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1517, r.o. 4.6-4.7.

25 Rb. Overijssel 6 april 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1517, r.o. 4.8.

26 Rb. Overijssel 6 april 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1517, r.o. 4.8.

27 Rb. Overijssel 6 april 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1517, r.o. 4.10.

28 Rb. Overijssel 6 april 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1517, r.o. 4.9.

29 Rb. Noord-Holland 9 april 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:2743.

30 Rb. Noord-Holland 9 april 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:2743, r.o. 2.2.

31 Rb. Noord-Holland 9 april 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:2743, r.o. 4.6.

begin april 2020 ontruimd zou moeten zijn. Huurder en zijn gezin hadden namelijk nog geen nieuwe woonruimte gevonden en waren aangewezen op verblijf bij derden of op verblijf op straat. Dit zou ernstige gezondheidsrisico's voor de huurder en zijn gezin opleveren.³²

Op 27 februari 2020 had huurder echter wel moeten beseffen dat hij de woning diende te ontruimen maar, benadrukte de voorzieningenrechter, dat de in de loop van maart 2020 afgekondigde maatregelen het vinden van alternatieve woonruimte en een verhuizing wel moeilijker hebben gemaakt.³³ De voorzieningenrechter overwoog dat de (woon-)belangen van huurder in dit geval zwaarder wogen dan die van Bilderberg (om weer over haar eigendom te beschikken), ervan uitgaande dat huurder de verschuldigde gebruiksvergoeding wel aan Bilderberg zou voldoen. Vervolgens resteerde de vraag voor hoe lang de tenuitvoerlegging geschorst diende te worden. Ondanks dat de voorzieningenrechter de ontwikkelingen omtrent het coronavirus niet kon voorspellen, mocht wel verwacht worden dat eiser (huurder) op 1 juni 2020 een nieuwe woonruimte zou hebben gevonden en zijn huidige woning zou hebben ontruimd.³⁴

Schorsing tenuitvoerlegging ontruiming woonboot

In een zaak die tot een arrest van het hof Amsterdam heeft geleid gaat het om de huur – sinds 2010 – van een woonboot. Eén van de eigenaren van de woonboot zegde de huurovereenkomst met huurders per 4 november 2020 op omdat hij de woonboot zelf wilde gaan gebruiken. Huurders weigerden akkoord te gaan met deze opzegging, waarop de eigenaren op 21 januari 2020 de huurders hebben gedagvaard. Op 30 december 2020 heeft de kantonrechter uitvoerbaar bij voorraad geoordeeld dat huurders de achterstallige huur moesten betalen, de huurovereenkomst per 4 november 2020 geëindigd is en de huurders binnen drie maanden na betekening van het vonnis de ligplaats dienden te ontruimen. De huurders komen vervolgens in een executiegeschil in kort geding op tegen de tenuitvoerlegging van de uitgesproken veroordeling tot ontruiming, maar vingen op 17 maart 2021 zowel bij de kantonrechter als bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Holland bot. De huurders lieten het er niet bij zitten en komen op 23 maart 2021 in hoger beroep tegen het vonnis van 17 maart 2021.

De kantonrechter overwoog dat huurders niet hebben aangevoerd dat het bodemvonnis beruiste op een juridische of feitelijke misslag. Het bodemvonnis bevatte daarnaast, volgens de kantonrechter, een uitgebreide afweging van wederzijdse belangen. Deze afweging was dan weliswaar niet expliciet in de sleutel van de uitvoerbaarheid bij voorraad gesteld, maar daarin wel impliciet meegenomen.³⁵ Die afweging leidde ertoe dat, ondanks dat de huurovereen-

komst al per 4 november 2020 geëindigd was, toch nog een ontruimingstermijn van drie maanden zou gelden.³⁶ Ook hebben huurders in eerste aanleg geen apart verweer gevoerd tegen de uitvoerbaarheid bij voorraad, waardoor er geen reden was om dit expliciet te noemen in de belangenafweging naast de opschorting van de ontruimingsverplichting met drie maanden, aldus de kantonrechter.³⁷ De kantonrechter overwoog dat in het hem voorliggende executiegeschil, in lijn met de door de Hoge Raad gehanteerde maatstaf, uitsluitend acht kon worden geslagen op omstandigheden die de bodemrechter in zijn beslissing niet in aanmerking heeft kunnen nemen omdat zij zich pas daarna hebben voorgedaan én die rechtvaardigen dat van die beslissing werd afgeweken. Van zulke omstandigheden was hier geen sprake, volgens de kantonrechter, en die wees daarmee de vordering tot schorsing af.³⁸

In het door de huurders ingestelde hoger beroep tegen het kortgedingvonnis kwam het hof tot een andere uitkomst. Uit het bodemvonnis bleek volgens het hof onvoldoende duidelijk dat de bodemrechter de wederzijdse belangen ook heeft afgewogen in het kader van de vraag of het belang van de eigenaren van de woonboot bij tenuitvoerlegging zwaarder weegt dan het belang van huurders bij behoud van de bestaande toestand tot op het hoger beroep zou zijn beslist én dat die afweging hem tot de beslissing heeft gebracht het vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren.³⁹ Een ontruimingstermijn van drie maanden was in dit verband onvoldoende, aldus het hof.

Omdat het bodemvonnis geen gemotiveerde beslissing op de uitvoerbaarheid bij voorraad kende, ging het hof over tot een belangenafweging en bekeek daarbij of de belangen van de huurders in dit geval zwaarder wegen dan die van de eigenaren van de woonboot.⁴⁰ Het hof nam in deze beoordeling tot uitgangspunt dat de huurovereenkomst in november 2020 rechtsgeldig geëindigd is en dat de eigenaren recht hebben om over hun woonboot te beschikken.⁴¹ Anderzijds gold dat huurders al jarenlang tevergeefs op zoek zijn naar een geschikte vervangende woonruimte en dat niet valt te verwachten dat zij in die zoektocht nu op korte termijn succesvol zouden zijn. Dit kon volgens het hof niet zo ver gaan dat van de eigenaren verwacht kon worden dat zij zonder huurovereenkomst voor de duur van de gehele appelprocedure tegen het bodemvonnis huurders onderdak zouden verschaffen.⁴² Volgens het hof moest ook voorkomen worden dat de appelprocedure aangegrepen wordt als middel om het verblijf in de woonboot te rekken.

36 Hof Amsterdam 13 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1037, r.o. 3.2.

37 Hof Amsterdam 13 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1037, r.o. 3.2.

38 Hof Amsterdam 13 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1037, r.o. 3.2.

39 Hof Amsterdam 13 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1037, r.o. 3.5.

40 In lijn met het in dit artikel behandelde arrest van de Hoge Raad uit 2019 maakt het hof hier terecht zelf een belangenafweging omdat de kantonrechter in eerste aanleg niet gemotiveerd heeft geoordeeld over de uitvoerbaarheid bij voorraad.

41 Hof Amsterdam 13 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1037, r.o. 3.8.

42 Hof Amsterdam 13 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1037, r.o. 3.9.

32 Rb. Noord-Holland 9 april 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:2743, r.o. 4.10.

33 Rb. Noord-Holland 9 april 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:2743, r.o. 4.11.

34 Rb. Noord-Holland 9 april 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:27431517, r.o. 4.13.

35 Hof Amsterdam 13 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1037, r.o. 3.2.

Het hof vermoedde dat tijdrekken de intentie was van de huurders omdat zij pas in de laatste week van de appeltermijn en zonder daarbij grieven aan te voeren, in hoger beroep zijn gekomen tegen het bodemvonnis.⁴³

Desalniettemin had het hof begrip voor de moeilijke positie van de huurders. Bij ontruiming dreigde dakloosheid en dit was voor één van de huurders, die COPD en astma heeft – en dit gold ten tijde van de coronapandemie des te meer – zeer gevaarlijk. Onderdak zoeken bij vrienden of familie was niet verstandig, aldus het hof. Volgens het hof mocht verwacht worden dat na zes maanden (na datum van het arrest) de situatie in Nederland wat betreft corona zoveel verbeterd zou zijn dat ontruiming dan wel verantwoord kon plaatsvinden. Het hof besloot dat van de eigenaren te vergen was dat zij huurders respijt gaven en kende zes maanden schorsing van de veroordeling tot ontruiming toe. Met de kennis van nu is duidelijk dat de situatie omtrent corona in Nederland zes maanden na het arrest, in oktober 2020, niet verbeterd was. Niet bekend is of huurders na zes maanden opnieuw een incident hebben opgeworpen of een kort geding zijn gestart.

Ontruiming woonruimte maatschappelijk onaanvaardbaar
In een andere zaak ging het om de huur van een woning van Stichting Mitros (hierna: ‘Mitros’).⁴⁴ In een kortgedingvonnis van 29 januari 2020 heeft de voorzieningenrechter bepaald dat de huurder (eiser) de woning diende te ontruimen vanwege door hem veroorzaakte ernstige en structurele overlast. Na een mislukte poging om de zaak na een door huurder aanhangig gemaakt hoger beroep tegen dat kort geding in der minne te schikken, heeft Mitros de ontruiming van de woning aangezegd tegen 30 april 2020.⁴⁵ De huurder heeft vervolgens een aanvraag voor een spoed-kort geding ingediend bij de rechtbank Midden-Nederland en voerde daar aan dat hij ernstige ziekteverschijnselen heeft die een besmetting met het coronavirus doen vermoeden. Ontruiming van de woning zou voor huurder, zijn partner en hun twee minderjarige kinderen een noodtoestand opleveren omdat hij niet in staat was om te verhuizen of daarbij hulp in te schakelen, hij geen vervangende woonruimte kon zoeken vanwege zijn ziekte en hij wees ook nog op het gehanteerde kabinetsbeleid om ontruiming uit te stellen. Mitros stelde daartegenover dat zij al meer dan coulant is geweest in haar relatie met huurder. Daarbij kwam volgens Mitros dat zij, nadat het ontruimingsvonnis was gewezen, verschillende overlastmeldingen ten aanzien van huurder heeft ontvangen. Daarnaast was volgens Mitros niet vast komen te staan dat huurder besmet was met het coronavirus.⁴⁶

Vanwege het verstrijken van de appeltermijn van de bodemuitspraak in kort geding, stonden de huurder geen

rechtsmiddelen meer tot zijn beschikking. In lijn met de door de Hoge Raad gegeven maatstaf overwoog de voorzieningenrechter dat er slechts grond voor schorsing zou bestaan als er sprake was van misbruik van bevoegdheid (ex art. 3:13 BW). Ondanks dat niet zeker was dat de huurder besmet was met het coronavirus (wat de voorzieningenrechter weet aan het op dat moment bestaande testbeleid), achtte de voorzieningenrechter het risico aanwezig dat huurder anderen zou besmetten op het moment dat hij zou verhuizen of ontruimd zou worden. Deze situatie maakte dat de ontruiming naar oordeel van de voorzieningenrechter op het moment van de uitspraak (29 april 2020) maatschappelijk onaanvaardbaar was. De ontruiming werd door de voorzieningenrechter geschorst tot 15 mei 2020.

De voorzieningenrechter benadrukte dat er geen sprake is (geweest) van misbruik van recht door Mitros, maar benoemde vervolgens niet letterlijk dat de ontruiming op grond van na de uitspraak voorgevallen of aan het licht gekomen feiten bij de huurder een noodtoestand zou laten ontstaan.⁴⁷ Aangenomen kan worden dat de mogelijke coronabesmetting van de huurder en de geldende coronamaatregelen tot een noodtoestand bij de huurder zouden (kunnen) hebben geleid. In zoverre is het begrijpelijk dat de voorzieningenrechter oordeelde dat ontruiming niet verantwoord was en dat vanwege de mogelijke besmetting van huurder de ontruiming op dat moment maatschappelijk onaanvaardbaar was.

Schorsing tenuitvoerlegging ontruiming gerechtvaardigd vanwege inreisbeperkingen

De kantonrechter in de rechtbank Rotterdam schorste op 21 april 2020 het eindvonnis van 5 februari 2021 van diezelfde rechtbank.⁴⁸ In dit eindvonnis ontbond de kantonrechter de huurovereenkomst tussen Havensteder, een woningcorporatie die opereert in Rotterdam, en de huurder en veroordeelde de huurder de woning uiterlijk op 22 april 2021 te ontruimen. In kort geding vorderde de huurder, die ook al in hoger beroep was gegaan, om Havensteder te verbieden tot het ten uitvoer leggen van het vonnis hangende het hoger beroep, in bijzonder voor zover het de ontruiming betrof.⁴⁹

In lijn met de door de Hoge Raad geformuleerde maatstaf diende de kantonrechter te bekijken, nu de huurder al in hoger beroep was gegaan, of er sprake was van een kennelijke misslag in het eindvonnis. De kantonrechter oordeelde dat hier geen sprake van was. Ook waren voor de inhoudelijke bezwaren van de huurder tegen het vonnis geen ruimte omdat in het oordeel over de juistheid van het eindvonnis het reeds door de huurder ingestelde hoger beroep diende te worden beoordeeld, aldus de kantonrechter.⁵⁰

43 Hof Amsterdam 13 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1037, r.o. 3.9.

44 Rb. Midden-Nederland 29 april 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1698.

45 Rb. Midden-Nederland 29 april 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1698, r.o. 3.1.

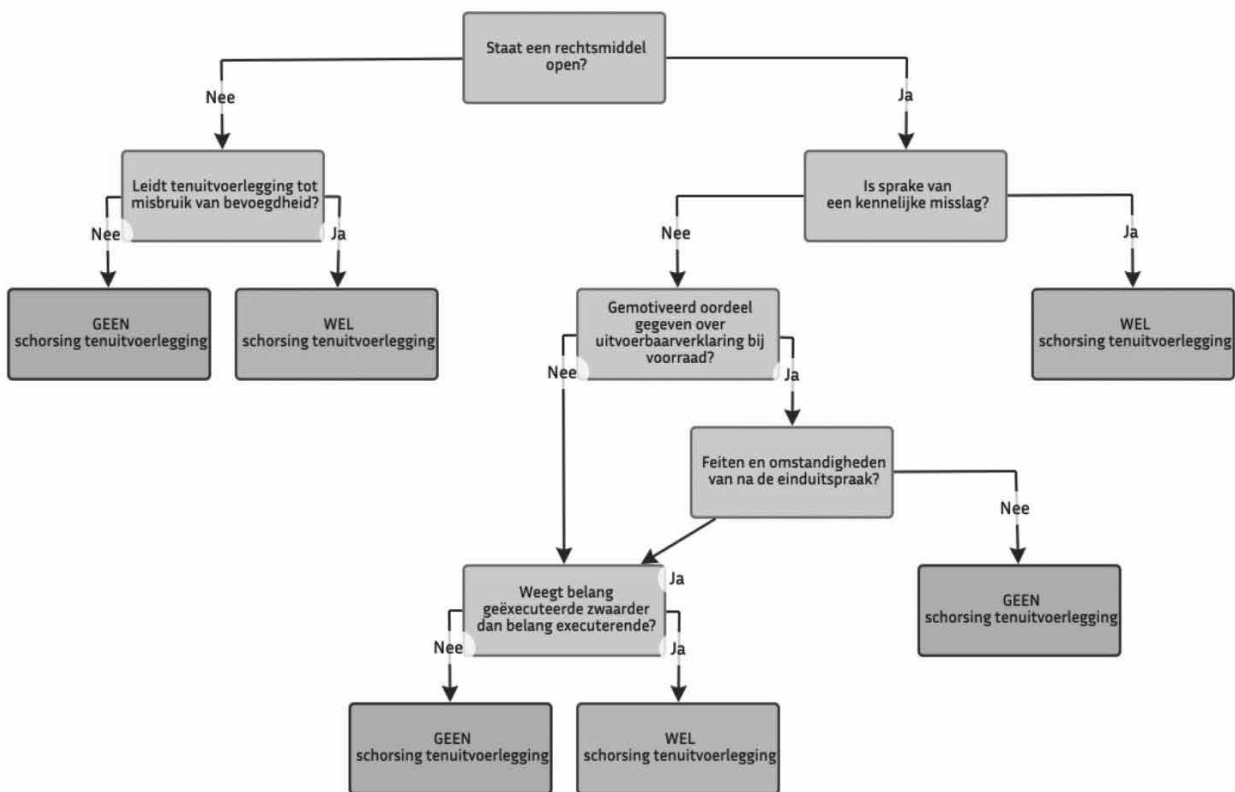
46 Rb. Midden-Nederland 29 april 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1698, r.o. 3.2.

47 Rb. Midden-Nederland 29 april 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1698, r.o. 4.2.

48 Rb. Rotterdam 21 april 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:4374.

49 Rb. Rotterdam 21 april 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:4374, r.o. 3.1.

50 Rb. Rotterdam 21 april 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:4374, r.o. 4.4.

De kantonrechter beoordeelde vervolgens, in lijn met de door de Hoge Raad geformuleerde maatstaf, of de belangen van huurder bij het behoud van de bestaande toestand totdat op het hoger beroep was beslist zwaarder wogen dan het belang van Havensteder bij tenuitvoerlegging van het vonnis voor wat betreft de ontruiming van het gehuurde. Daarbij achtte de kantonrechter van belang dat de huurder vanwege de heersende pandemie niet (terug) naar Marokko kon reizen vanwege de inreisbeperkingen opgelegd door de Marokkaanse regering. De huurder zou door de ontruiming op straat komen te staan.⁵¹ Bijkomende relevante omstandigheden hierbij waren de leeftijd van de huurder en zijn gezondheidssituatie (de huurder was in afwachting van een (staar)operatie).⁵²

Het schorsen van de tenuitvoerlegging van een ontruimingsvonnis is echter geen sinecure

Daartegenover stond het belang van Havensteder om het gehuurde zo snel mogelijk aan woningzoekenden te kunnen verhuren. Schorsing van de tenuitvoerlegging heeft voor deze woningzoekenden mogelijk het gevolg dat zij nog langer op de wachtlijsten moesten staan.⁵³ Overigens

merkte de kantonrechter daarover op dat zij in ieder geval wel een dak boven hun hoofd hebben.

De kantonrechter kwam vervolgens tot de conclusie dat het belang van Havensteder niet in redelijke verhouding staat tot het zwaarwegende belang van de huurder dat hij nog in de woning kon verblijven totdat op het hoger beroep zou worden beslist. De kantonrechter schorste het vonnis dan ook totdat zou zijn beslist op het tegen het eindvonnis ingestelde hoger beroep.⁵⁴

Conclusie

De Hoge Raad heeft in 2019 een uitvoerige maatstaf gegeven voor de beoordeling van een vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging van een uitspraak in kort geding en in een incident (in hoger beroep). De hierboven besproken uitspraken laten zien dat deze maatstaf in lagere instanties in het algemeen correct wordt toegepast. Het schorsen van de tenuitvoerlegging van een ontruimingsvonnis is echter geen sinecure. Het verdient aanbeveling bij een incidentele vordering steeds voor ogen te houden of de uitvoerbaarheid bij voorraad door de rechter al in de eerdere uitspraak is gemotiveerd en aan de hand daarvan te bepalen welke feiten en omstandigheden moeten worden aangevoerd met het doel de tenuitvoerlegging te schorsen. In kort geding dient ook aandacht te worden besteed aan de vraag of nog een rechtsmiddel openstaat. Om een plan van aanpak te

⁵¹ Rb. Rotterdam 21 april 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:4374, r.o. 4.6.

⁵² Rb. Rotterdam 21 april 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:4374, r.o. 4.6.

⁵³ Rb. Rotterdam 21 april 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:4374, r.o. 4.6.

⁵⁴ Rb. Rotterdam 21 april 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:4374, r.o. 4.7-4.8.

bepalen, zou een stroomschema van pas kunnen komen (zie figuur *Stroomschema plan van aanpak*).

Ook illustreren de in dit artikel besproken uitspraken dat voor schorsing vanwege coronaomstandigheden, zeker in de beginfase van de pandemie, ruimte was. Immers, het coronavirus en de opgelegde overheidsmaatregelen vormden in enkele gevallen nieuwe feiten en omstandigheden die zich na een veroordeling tot ontruiming hebben voorgedaan. De maatschappelijke impact van de overheidsmaatregelen, met name het advies om zo veel mogelijk thuis te blijven, heeft rechters doen bewegen om de belangenafweging vaker in het voordeel van de veroordeelde partij te laten uitvallen. Daarbij speelde mee dat al op 26 maart 2020 de toenmalige minister voor Milieu en Wonen en de verhuurdersorganisatie en brancheverenigingen (Aedes, IVBN, Kences, Vastgoed Belang) hebben afgesproken om geen huisuitzettingen te doen en om met spoedwetgeving te komen die het mogelijk maakt dat tijdelijke huurcontracten worden verlengd voor een tijdelijke periode tijdens de coronacrisis. Daarnaast spraken kantonrechters in de ‘Tijdelijke regeling Kanton en Handel in verband met de maatregelen als gevolg van het coronavirus’ af dat zij in

woonruimtezaken van 6 april 2020 tot 1 juni 2020 geen ontruiming zouden bevelen (verstek- en uitgeprocedeerde zaken inbegrepen). Dit gold niet voor zaken waarin sprake was van feiten die de zaak tot superspoedeisend maakten, zoals criminele activiteiten en ernstige overlast.

Het geringe aantal uitspraken waarin schorsing van tenuitvoerlegging zich na het begin van 2021 heeft voorgedaan, zou een aanwijzing kunnen zijn dat de ruimte voor schorsing vanwege coronaomstandigheden sterk is afgenomen. Het verdere verloop van de pandemie, waarvan het einde op het moment van schrijven nabij lijkt te zijn, zal uitwijzen of deze lijn in de jurisprudentie wordt voortgezet.

Dit artikel is afgesloten op 21 maart 2022.

Over de auteurs

Mr. V.S. (Valerie) van Brouwershaven

Advocaat bij Houthoff te Amsterdam.

Mr. S.H.J. (Sebastian) de Bruijn

Advocaat bij Houthoff te Amsterdam.